
UNIVERSITY
OF DEBRECEN
FACULTY OF
HEALTH
NYÍREGYHÁZA

ACTA
MEDSOC
VOLUME 3.
2013

A gyermekgondozási szabadság optimális időtartama

R. Fedor Anita, Takács Péter

Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar

2010-ben indult kutatásunkban azt a célt tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a kisgyermekes nők munkaerő-piaci integrációs esélyeiket, munkavállalási attitűdjeit. Empirikus vizsgálatunk adatgyűjtését Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében végeztük, ahol 450 fő, 0-7 éves korú gyermeket nevelő nő személyes megkeresésére került sor. A kérdőívek lekérdezése a területi védőnői körzetekben történt. A mintánkban szereplő nők munkaerő-piaci integrációs magatartását két alcsoporton keresztül tártuk fel (a megkérdezés időpontjában gyeden/gyesen lévő és a gyermekvállalást követően már újból munkába állt kisgyermekes anyák), így lehetővé vált a két vizsgált csoport összehasonlító elemzése. Jelen írásunkban fent említett kutatási eredményeink egy részterületét mutatjuk be, melyben arra kerestük a választ, hogy a kisgyermeket nevelő nők hogyan gondolkodnak a gyermekgondozási szabadság optimális időtartamáról.

DOI: 10.19055/ams.2013.4/11/4

Előzmények

Az 1950-es évektől a kétkeresős családmódel elterjedésével, a nők fizetett munkába történő bekapcsolódásával egyre nagyobb szerephez jutott a családon kívüli intézményes kisgyermekgondozás, nevelés. Az anyai gondoskodás, illetve az intézményes keretek között történő, bölcsődei, óvodai ellátás valószínűleg más-képpen hat a gyermek érzelmi és szellemi fejlődésére, későbbi teljesítményére. Ezt alapul véve az OECD a gyermek első életévéig az otthoni gyermekgondozás mellett érvel (Benedek 2007). A gondoskodó otthoni környezetben nevelkedő gyerekek a későbbiekben jobban teljesítenek az élet számos területén, mint azok, akikkel kevesebbet foglalkoztak szüleik. A korai gyermekkorban megélt élmények hosszú távon hatnak a gyermek fejlődésére, ezért a gyermeknevelés ügye a gyermek, a család és az egész társadalom szempontjából fontos (Spock 1970).

Számos, az Egyesült Államokban végzett kutatás szerint a kisgyermekes anyák által rövid időtartamra igénybevett gyermekgondozási szabadság hatással van a gyermek fejlődésére, kognitív funkcióira, későbbi iskolai eredményességére (Gregg et al. 2005). Ebből kiindulva Gregg et al. (2005) azt vizsgálták, hogy ezek a megállapítások Nagy-Britanniában is meg állják-e a helyüket. Eredményeik szerint az anya rövididejű otthonmaradásának csak akkor van negatív hatása a gyermek kognitív fejlődésére, ha az otthon töltött időszak másfél évnél kevesebb időtartamra szól. Mindemellett megállapítják, hogy amennyiben az anya, a gyermek 18 hónapos koránál hamarabb visszatér dolgozni és azt nem napi 8 órában teszi, úgy a fent említett negatív hatás csekély mértékű. Az iskolai végzettség mentén vizsgálva a kérdést azt tapasztalták, hogy a kevésbé iskolázott szülők gyermekei általában véve nem szenvednek hátrányt az anya korai munkába állása miatt, kedvezőtlen hatást inkább a magasabb végzettséggel rendelkező szülők gyermekeinél tapasztaltak. Ez pedig konzisztens azzal a hipotézissel, hogy az anya keresete jótékony hatással bír abban az esetben, ha az egyéb forrásból származó bevétel alacsony (ez egybecseng Coleman (1996) által, a családi háttér egyik összetevőjeként említett pénzügyi tőke, gyerekek teljesítményére gyakorolt jótékony hatásával), vagy ha a hátrányos helyzetű családban az anyai gondoskodás minősége nem haladja meg az igénybevett intézményes gondozás minőségét (Gregg et al. 2005).

A neuropszichológiai kutatások szerint a megszakítás nélküli szeretetteli gondozóhoz - elsősorban anyához, apához - fűződő kapcsolat, különös tekintettel a születést követő első életévben, tartós hatással bír a gyermek szociális és érzelmi fejlődésére (Schore 1996). Ebből az következik, hogy a szülő úgy investál a gyerekbe, hogy ez alatt az idő alatt nagyobb mennyiségű minőségi időt szán rá. Neidell (2000) ezzel összefüggésben azt tűzte ki célul, hogy megmérje az

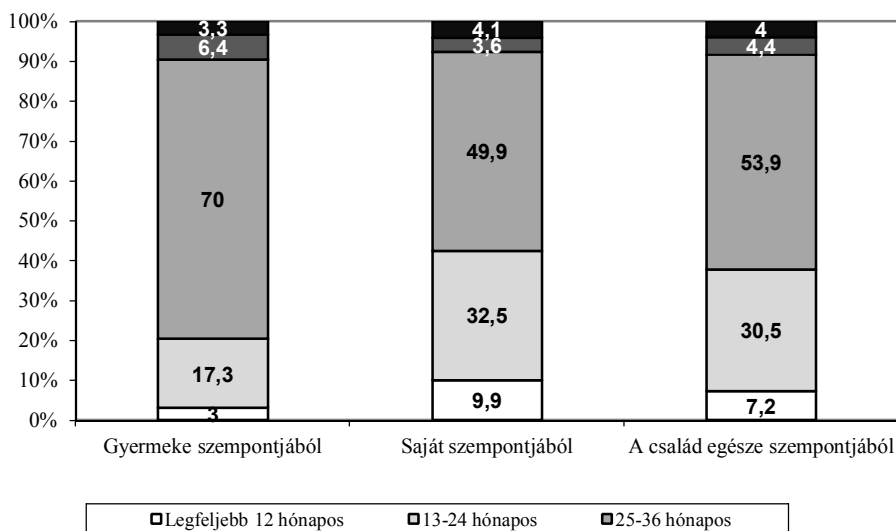
idő-invesztáció hatását abban az értelemben, ahogy azt a gyerek kognitív és non-kognitív fejlődésére vonatkozó neuropszichológiai bizonyítékok implicálják. Munkájában az előző kutatásoktól eltérően, a szülői időráfordítás permanens hatását vizsgálta a gyermek szociális és érzelmi fejlődésben, melyek fontos összetevői az emberi tőkének, s közvetve a társadalmi tőkének is. Neidell (2000) eredményei szerint az anyák, gyermekük egyéves koráig terjedő megszakítás nélküli otthonmaradása pozitív hatással bír a gyermek fejlődésére, míg a második otthon töltött időszaknak nincs meghatározó jelentősége. Bizonyos esetekben kifejezetten jótékony hatású az anya újbóli fizetett munkavégzése. Azok az anyák, akik jó munkahelyi légkörben dolgoznak s elégedettek munkájukkal, saját gyermekük emberi tőkéjét is jobban kiaknázzák. Ugyanakkor, ezek a szülők kevesebb időt töltenek gyermekeikkel, azonban minőségileg hatékonyabb „munkát végeznek” e rövid idő alatt. „Valószínű, hogy ez a csoport több információval és ismerettel rendelkezik a gyermeknevelés terén már a terhesség alatt és azt követően, vagy potenciálisan nagyobb tehetséggel rendelkeznek ahhoz, hogy mindezt átadják gyermekeiknek” (Neidell 2000:26).

A gyermekgondozási szabadság optimális időtartama a kisgyermeket nevelő nők aspektusából

Kérdésként vetődik fel, hogy milyen hatással van a gyermek fejlődésére, a család kohéziójára, jövedelmi helyzetére az anya korai munkába állása, vagy másképp fogalmazva, mennyi az az optimális idő amennyit a gyermek érdekében érdemes otthon tölteni? A szakemberek között nem alakult ki egységes álláspont e tekintetben, de az a korábbi kutatások alapján megállapítható, hogy a harmadik és negyedik otthon töltött évnek a gyermek fejlődésére gyakorolt pozitív hatása kisebb, mint a gyermek életének első két évében (Herczog 2008). Ez a vélekedés visszatükröződik vizsgálati alanyaink válaszaiból is. A *Mennyi lenne az ideális otthon tölthető idő?* kérdésünket, három szempont szerint osztályozták a válaszadók: gyermekük szempontjából, saját- és a család egésze szempontjából. (1. számú ábra)

A megkérdezettek 70%-a gondolta úgy, hogy gyermekük testi, lelki fejlődésének az a legkedvezőbb, ha legalább három évig otthon maradnak, további 17,3% szerint elegendő két évet otthon tölteni s mindössze 3,0% voksolt az egy év mellett. A család egésze szempontjából azonban már csak 53,9% tekintette a három éves időtartamot ideálisnak s több, mint 30%-ra duzzadt azok aránya, akik e tekintetből legfeljebb két otthon töltött évet tartanak optimálisnak. A szélsőségesnek mondha-

tó egy éves időtartamra szóló gyermekgondozási szabadság elfogadása mindhárom esetben elenyésző.

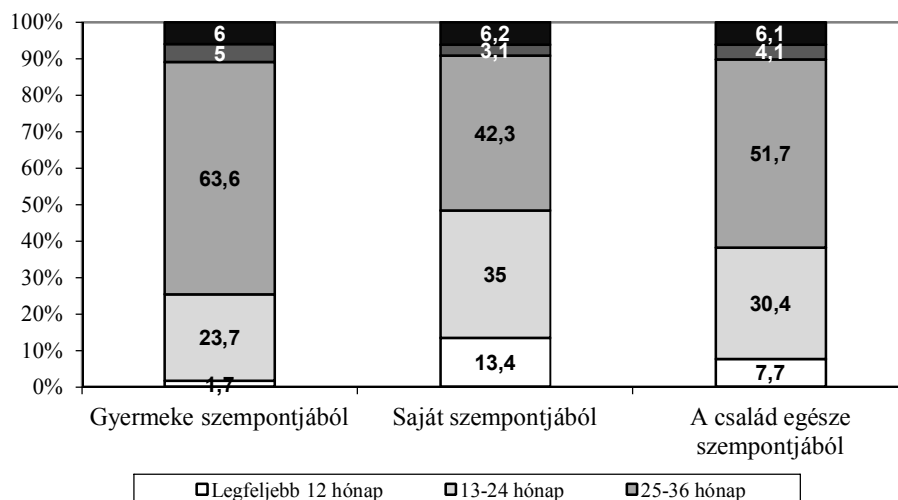
1. számú ábra. A gyermekgondozás optimális időtartama (%)
(teljes minta, N=427)

A két almintaválaszait külön vizsgálva, jelentősnek tekinthető eltéréseket tapasztaltunk. A dolgozó anyáknál is egyértelműen megmutatkozik, hogy a legtöbbször által preferált otthon tölthető időszak a 25-36 hónapos periódus. Ennél az almintánál is kirajzolódik az az álláspont, mely szerint a gyermeknek az a legideálisabb, ha az anya három évig otthon tartózkodik gyermekével.

A gyermek szempontjait előtérbe helyezve fenti állítással értett egyet az anyák 63,6%-a, s közel egynegyedük gondolkodott hasonlóan a 13-24. hónap közötti időszakról. Itt is megfigyelhető, hogy a gyermek egyéves koránál korábbi visszatérés mellett nagyon kevesen érveltek s valamivel többen a 36 hónapot meghaladó lehetőség mellett.

Ellentétben a gyeden/gyesen lévő anyákkal, a dolgozó anyák válaszaiból az tükröződik, hogy az egyéni szempontok jelentősen átírják az optimálisnak tartott otthon tölthető időszakot. Közel 20%-kal csökken a 25-36 hónapos periódus elfogadása, több mint 10%-kal nő a 13-24. hónap közötti időszaké. Jelentős elmozdulás látható a legrövidebb, legfeljebb 12 hónapos periódus irányába, s apad a leghosszabb időtartamot optimálisnak tekintők aránya. A harmadik szempont szerint

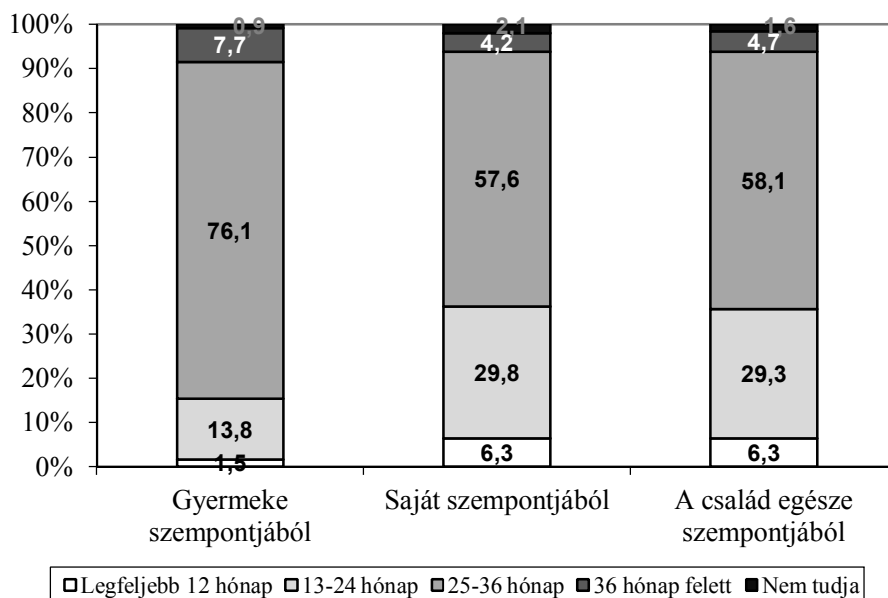
az álláspontok egyfajta köztes szemléletet prezentáló visszarendeződést mutatnak (2. számú ábra).

2. számú ábra. A gyermekgondozás optimális időtartama (%)
(dolgozó anyák, N=212)

A jelenleg gyermekükkel otthon lévő anyák igen határozott álláspontot képviselnek. Mindhárom szempontot mérlegre téve, a három évre szóló „főállású anyaság intézményének” elsőbbségét hangsúlyozzák. Minden esetben bőven 50% felett van a jelenleg érvényben lévő gyermekgondozási szabadság maximális időtartamára szóló otthonmaradás igénybevételével való egyetértés. Eltántoríthatatlan gyermek-centrikusság fogalmazódik meg a válaszokból, melyen az egyéni szempontok sem módosítanak jelentősen. Az igaz, hogy az elfogadás mértéke különböző. A gyermek szempontjait szem előtt tartva, a válaszadók háromnegyede véli úgy, hogy az a legjobb, ha az anya gyermeke 25-36 hónapjában, ezen belül is a harmadik betöltött életévében tér vissza dolgozni. A saját és a család egésze szempontjából vizsgálva a kérdést, a hasonlóan gondolkodók aránya 57,6 és 58,1%. A gyermek szempontjából a második legtöbbször által elfogadott periódus a 13-24. hónap (13,8%), azonban az emellett voksolók aránya nagyságrendekkel alacsonyabb az előbbinél. A 13-24. hónapos kor közötti időszakot ideálisnak tartók aránya több mint kétszeresére duzzad abban az esetben, ha az optimális időpontot magára az anyára illetve az egész családra vonatkoztatjuk. Elenyésző 1,5% gondolja, hogy az a jó a gyermeknek, ha az édesanya az első évig marad otthon. Mikor a saját és a család szempontjai kerülnek előtérbe, bár még

mindig kevesen, de az előbbihez képest négyszer annyian támogatták a legrövidebb periódust.

3. számú ábra. A gyermekgondozás optimális időtartama (%)
(gyeden/gyesen lévő anyák, N=215)

A három éven túlmutató gyermekgondozási időszakot, a gyermek szempontjából 7,7%, míg a saját és a család szempontjából már csak 4,2 és 4,7% tarja ideálisnak. (3. számú ábra)

A két vizsgált alminta optimális otthon tölthető időszakról alkotott véleményében három jelentős különbséget látunk. Először is, bár általában a „nem tudja” válasz lehetőségek magyarázatának ritkán szentelünk elemző gondolatokat, most azonban ettől eltérően erre irányítjuk a figyelmet. A gyeden/gyesen lévő anyák esetében több ízben tapasztaltuk, hogy bizonyos kérdéseknél a „nem tudom” válaszok aránya akár a kirívóan magas 30%-ot is elérte. A „nem tudom” válaszlehetőség elfogadás lehet a bizonytalanság de akár a közömbösség jele is. Azonban az optimális gyermekgondozási szabadság megítélésében a „nem tudom” válasz lehetőségnek az alacsony aránya azt mutatja, hogy a kérdés megválaszolása fontos az érintetteknek, mondanivalójuk, kinyilvánításra érdemes véleményük van a témával kapcsolatosan.

Az „*Ön szerint mennyi lenne az ideális otthon tölthető időszak?*” kérdésnél a gyeden/gyesen lévő anyák almintájában nem talákoztunk hiányzó válasszal és nagyon alacsony volt a „nem tudom” válaszok aránya is, 0,9-2,1%. (A dolgozó anyáknál ez 6-6,2%). Ebből és a válaszok struktúrájából arra következtetünk, hogy az anyáknak határozott véleményük és elvárásuk van a kérdéssel kapcsolatba, mely egyrészt éppen aktuális családi életciklusuk miatt fontos számukra, másrészt a kérdőívek lekérdezésének időszakában vette fontolóra az akkori kormány a GYES jogosultsági időtartamának három évről két évre csökkentését, így a válaszok az újításra való reflektálásként is értelmezhetők.

A másik szemmel látható különbség, hogy a jelenleg gyeden/gyesen lévő anyák mindhárom szempont figyelembevételkor magasan a gyermek három éves koráig tartó otthon maradási időtartamot tekintették ideálisnak. Hasonlóan vélekedtek a dolgozó anyák is, azonban az elfogadottság mértékében eltérés mutatkozik. Míg a gyeden/gyesen lévő anyák 76,1%-a tartja optimálisnak a három éves időtartamra szóló otthonmaradást a gyermek szempontjából, addig a dolgozó anyák 12,5%-kal alacsonyabb arányban osztják ezt a véleményt. A saját szempontok figyelembevételénél ennek az időintervallumnak az elfogadottsága mutatja a legnagyobb különbséget, a két minta véleményében már 15,3%-os távolság tapasztalható. A vélemények a család szempontja szerinti ideális időpont megítélésében közelednek a leginkább egymáshoz, itt a két minta közötti rés 6,4%-ra apad. A harmadik figyelemre méltó tényező a gyeden/gyesen lévő és a dolgozó anyák csoportján belül a különböző szempontok szerinti ideális időről alkotott véleményének egymáshoz való viszonyában érhető tetten. A jelenleg otthon lévő anyák megengedő attitűdje mindhárom esetben jellemző, azonban a gyermek szempontja szerinti vélekedésnél tapasztaltuk a legtöbbször általánosan tartott három évnek az elfogadását, a másik két szempont szerinti vélekedés alig különbözik egymástól. A 3. számú ábrából leolvasható adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a saját és család egésze felől közelítve a kérdéshez, a vélemények struktúrája egybeesik. Szemléltetve a hasonlóságot azt mondhatjuk, hogy akár a két véleményt tartalmazó oszlopot egymás mögé állíthatjuk, szinte tükörképei egymásnak. Ebből azt a következtetést vonjuk le, hogy a gyeden/gyesen lévő anyáknál nem válik ketté a saját és a család érdeke. Az anya érdeke képviseli a család érdekét és fordítva, melyet a gyermek szempontjából ideálisnak tartott idő határoz meg. Persze nem kívánjuk az anyákat egyfajta mártírként feltüntetni, akik saját munkaerő-piaci érdekeiket alárendelik családjuknak. Egyszerűen arról lehet szó, hogy jelenlegi helyzetükben a munkaerő-piaci szempontok, a fizetett munka és családi teendők összehangolásának nehézségei nem játszanak szerepet a véleményalkotásban.

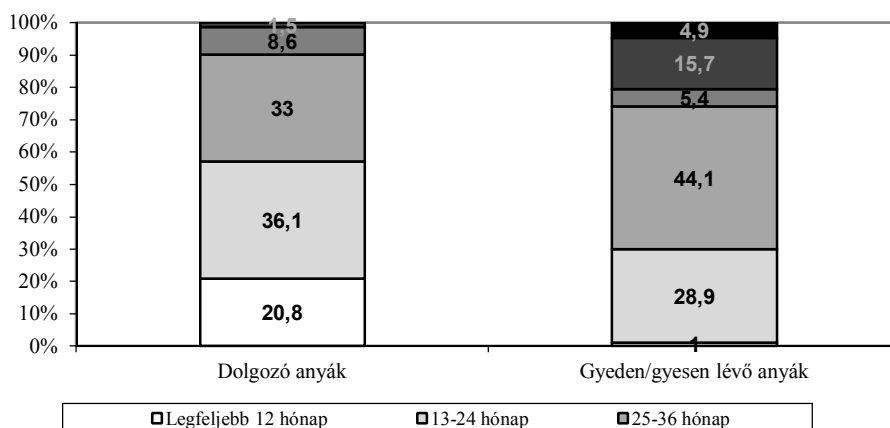
A dolgozó anyák különböző szempontok szerinti, ideális otthon tölthető időszokról alkotott elképzelésük más összefüggésekre mutat rá. Esetükben is meghatározó a három éves időtartamra szóló gyermekgondozási szabadság mellett

állást foglalók aránya, és ez igaz mindhárom tényező figyelembe vételekor. E tekintetben a legmarkánsabb különbséget a saját szempontok előtérbe kerülésénél tapasztaltunk, ahol 21,3%-kal csökkent ennek az időintervallumnak az elfogadottsága, s jelentősen nőtt az ennél rövidebb idő mellett állást foglalók aránya. A családi szempontok szerinti vélemények egyfajta visszarendeződést mutatnak, az első két esetben tapasztalt jelentős vélemény különbségek enyhülni látszanak. Ha ennél a csoportnál is szemléltetni kívánjuk az egyes véleményeket tartalmazó oszlopok egymáshoz való viszonyát, akkor azt mondhatjuk, hogy olyan mintha az első és a második oszlop eredőjeként jutná a harmadik oszlop eredményihez, vagyis a gyermek és a saját szempont szerinti ideális időtartam mellett érvelők átlagát látnánk viszont a család szempontja szerinti véleményekben. A dolgozó anyák csoportjánál az gondoljuk, hogy a kérdéssel kapcsolatos véleményalkotásban már szerepet játszanak a munkaerő-piaci megfontolások. Előtérbe kerültek a munkaerő-piaci szerepek, esetlegesen az ezzel kapcsolatos negatív tapasztalatok, mely a saját szempontok figyelembevételénél megmutatkozó eredményekben köszön vissza. Azonban a családi és munkaerő-piaci szerepek összhangjának megteremtése iránti vágy mutatkozik meg akkor, mikor már a nemcsak a gyermek, nem csak a nő, mint munkavállaló, hanem a család egésze a figyelem fókuszába került. Ezzel magyarázzuk a már fentebb említett meglátásunkat, mely szerint a család egésze szempontjából ideálisnak tartott otthon töltendő időszakról vallott vélemények struktúrája, a gyermek és saját szempontok szerint alkotott vélemények átlagaként fogható fel. Meglátásunk szerint a munkaerő-piaci körülményekhez való alkalmazkodás rajzolódik ki a véleményekből. Tehát ebben az esetben már nem az a kérdés, hogy mi a jó a gyerekeknek hanem, hogy mi a jó a családnak.

Az optimálisnak tartott gyermekgondozási szabadság időtartama és a végleges, illetve tervezett munkaerő-piaci visszatérés

A következőben azt hasonlítjuk össze, hogy a gyeden/gyesen lévő és a dolgozó anyák tervezett és megvalósult visszatérése milyen képet fest. Ez látható a 4. számú ábrán. Első látásra meghatározó különbségek tapasztalhatók a két alminta újbóli munkába állásának időzítésében. A jelenleg gyeden/gyesen lévők munkába állási terveiket kérdezve azt tapasztaltuk, hogy közel egyhatodik nem gondolkodott még azon, hogy mikor térjen vissza munkahelyére. Ez a magatartás főleg azokra volt jellemző, akik egyévesnél kisebb gyermekükkel voltak otthon. Ezek az édesanyák valószínűleg az elkövetkezendő egy éven belül nem jelennek

meg újra a munkaerőpiacon. A dolgozó anyák csoportjától eltérően a jelenleg gyermekükkel otthon lévő anyák közül senki (!) sem tervezi, hogy gyermeke egy éves koránál korábban visszamegy dolgozni, s mindössze két fő véli úgy, hogy ha gyermeke betölti az egy évet, akkor újra dolgozni szeretne. A legtöbben gyermekük három éves korára időzítenek, de a második életévben munkába álló anyák aránya is jelentős viszont közel 10%-kal elmarad a dolgozó anyáknál tapasztalt értékektől. Ettől eltérően a dolgozó anyák egyötöde nyilatkozta azt, hogy a gyermek egyéves koráig maradt otthon gyermekével, a második és harmadik évvégéig visszatérők csoporton belüli aránya szinte azonos. Utóbbi két intervallumot összehasonlítva a gyeden/gyesen lévők hasonló időszakával, látható, hogy a dolgozó anyák visszatérési aránya a 13-24 hónapos korcsoportban 10%-kal magasabb, a 25-36. hónapos korcsoportban pedig ugyanennyivel alacsonyabb. (4. számú ábra)

4. számú ábra

A megvalósult és a tervezett visszatérés (%) (N=427)

Mann-Whitney p=0,000

Végezetül arra fókuszáltunk, hogy a két almita, a három megadott szempont szerint ideálisnak tartott optimális időszakról alkotott véleménye és a már megvalósult és tervezett visszatérés adatai milyen összefüggésekre mutatnak rá. (2. és 3. számú ábra).

Mind a jelenleg gyermekgondozási szabadságon lévő, mind a dolgozó anyáknál a saját és a család szempontjainak érvényesülését véltük felfedezni a már megvalósult és az előre kalkulált munkaerő-piaci megjelenésre vonatkozóan.

A 4. számú ábra egyértelműen szemléleti a két alminta várható és már megvalósult visszatérése közötti eltérést. Megállapításunkat a Mann-Withney próba alkalmazásával erősítettük meg, melynek lefuttatását követően az eredmények szignifikáns különbségről árulkodtak.

A megvalósult és a tervezett munkaerő-piaci visszatérés		
		Rank átlagok
Mann-Whitney teszt p=0,000	Dolgozó anyák	158,83
	Gyeden/gyesen lévő anyák	209,82

1. számú táblázat

A rank átlag a gyeden/gyesen lévők körében volt magasabb, mely szerint ez a csoport statisztikailag alátámaszthatóan későbbre tervezi visszatérését, mint a dolgozó anyák. Tehát a nullhipotézist, mely szerint a visszatérés időzítése és a munkaerő-piaci aktivitás között nincs összefüggés, vagyis a két változó nem függ össze, el kell vetni. Az átlagok arra utalnak, hogy a jelenleg gyeden/gyesen lévők későbbre időzítik várható visszatérésüket, míg a dolgozó nők már megvalósult visszatérése ettől korábbi időpontokra tevődik. A súlyozott átlagok szerint a két csoport több mint féléves különbséggel állt/áll újra munkába. Ebből arra következtethetünk, hogy a gyeden/gyesen lévő anyák terveiben az ideálisnak tartott visszatérésben még nem tükröződnek a munkaerő-piaci megfontolások, mely a második évet követően a dolgozó anyák már megvalósult visszatérésében tetten érhető.

A változók közötti kapcsolat erősségét a Pearson-féle korrelációs együttható segítségével vizsgáltuk. Az általunk kiválasztott változók közül a fent említett módszer az anyák által optimálisnak tartott gyermekgondozási szabadság változó magyarázó erejét mutatta a legerősebbnek. Tehát a munkaerő-piaci visszalépést a gyermekkel otthon töltött idő ideális hosszához való viszony határozza meg leginkább. Korrelációs elemzés segítségével megnéztük, hogy milyen összefüggés tapasztalható a független változók között, majd a függő és független változók korrelációját is vizsgáltuk. Először a három szempont szerinti vélemények (gyermek, saját, család egésze) belső struktúráját vizsgáltuk, majd ezt követően a munkaerő-piaci visszalépés változónak a többi, magyarázó változóhoz való viszonyát tártuk fel. Mindkét alminta tekintetében szignifikáns pozitív korreláció mutatkozott a három szempont szerint megalkotott véleményekben. Az optimális otthon tölthető idő vonatkozásában a *család egésze/saját szempontok* mutatkoztak a legerősebbnek, közepes együttmozgást tapasztaltunk a *gyermek/család* szempontjának figyelembevételénél, s ennél gyengébb összefüggést találtunk a *gyermek/saját* szempontok kapcsolatában. A jelenleg otthon lévő anyáknál az optimális otthon tölthető időszak tekintetében a *család/saját szem-*

pontok érvényesítése ($r=0,715$; $p=0,000$) vált a legkarakteresebbé, mely összefüggés azt a megállapításunkat támasztja alá, mely szerint az otthon töltött időszakban a munkaerő-piaci szerepek meghatározó ereje gyengül, s felértékelődik a családdal, gyermekekkel együtt töltött idő értéke.

		A gyerek szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Saját szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Család egésze szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Gyermeke mennyi idő lesz/volt amikor Ön munkába áll/t (hó)
A gyerek szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	1	0,437(**)	0,503(**)	0,312(**)
	Szignifikancia		0,000	0,000	0,000
	N	195	187	187	159
Saját szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	0,437(**)	1	0,715(**)	0,211(**)
	Szignifikancia	0,000		0,000	0,008
	N	187	187	187	155
Család egésze szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	0,503(**)	0,715(**)	1	0,202(*)
	Szignifikancia	0,000	0,000		0,011
	N	187	187	188	156
Gyermeke mennyi idő lesz/volt amikor Ön munkába áll/t (hó)	Pearson korreláció	0,312(**)	0,211(**)	0,202(*)	1
	Szignifikancia	0,000	0,008	0,011	
	N	159	155	156	162
** Korreláció szignifikáns 1%-os szinten.					
* Korreláció szignifikáns 5%-os szinten					

2. számú táblázat

Az optimális gyermekgondozási szabadság és a munkaerő-piaci visszatérés összefüggése (gyeden/gyesen lévők)

A dolgozó anyáknál mért kapcsolat erősségek módosultak a gyeden/gyesen lévő anyáknál tapasztaltakhoz képest. (3. számú táblázat.) A változók legkarakteresebb együttmozgását a *gyermek/saját* szempontok összefüggésében figyeltük meg ($r=0,590$; $p=0,000$). Ezt követte a *saját/család* szempontjainak előtérbe kerülése, s

a család/gyermek szempontjai változók együttmozgása bizonyult a leggyengébbnek. Vélhetően ez annak köszönhető, hogy a gyermekgondozási szabadságról a munka világába már visszatért anyáknak a családi környezetből kikerülő gyermekük jólléte, a megfelelő gyermekfelügyelet biztosítása a legfontosabb.

		A gyerek szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Saját szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Család egésze szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Gyermeke mennyi időt lesz/volt amikor Ön munkába áll/t (hó)
A gyerek szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	1	0,437(**)	0,503(**)	0,312(**)
	Szignifikancia		0,000	0,000	0,000
	N	195	187	187	159
Saját szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	0,437(**)	1	0,715(**)	0,211(**)
	Szignifikancia	0,000		0,000	0,008
	N	187	187	187	155
Család egésze szempontjából mikor lenne ideális visszatérni a munkába (hó)	Pearson korreláció	0,503(**)	0,715(**)	1	0,202(*)
	Szignifikancia	0,000	0,000		0,011
	N	187	187	188	156
Gyermeke mennyi időt lesz/volt amikor Ön munkába áll/t (hó)	Pearson korreláció	0,312(**)	0,211(**)	0,202(*)	1
	Szignifikancia	0,000	0,008	0,011	
	N	159	155	156	162
** Korreláció szignifikáns 1%-os szinten.					
* Korreláció szignifikáns 5%-os szinten					

3. számú táblázat

Az optimális gyermekgondozási szabadság és a munkaerő-piaci visszatérés összefüggései (dolgozó anyák)

Következő lépésként áttértünk a függő és független változók közötti korreláció vizsgálatára oly módon, hogy a változók kapcsolatának vizsgálatában bevontuk a munka világába visszatérés megvalósult és tervezett időpontját,

mint független változót és megvizsgáltuk a függő változókhoz való viszonyát. Az első vizsgálódási aspektus esetében a teljes mintára vonatkozóan azt tapasztaltuk, hogy a visszatérésben a gyermeke szempontja - saját szempontok - család egészségének szempontja szerinti rangsor jött létre. A két almintánál hasonló prioritások kialakulását figyeltük meg (2. és 3. számú táblázat). A gyeden/gyesen lévő és a dolgozó anyáknál a korrelációs együttható értékei azt mutatják, hogy a munkába állás tervezett időpontja legerősebben a gyermek szempontjaival korrelál, majd ezt követően a kapcsolatok erőssége csökken, a saját szempontok és a család egésze szempontjának fókuszba kerülésekor.

Megállapítható, hogy mind a gyeden/gyesen lévő, mind pedig a dolgozó anyáknak a visszalépés időzítéséről alkotott véleményét, a *Mi a jó a gyermeknek?* gondolat alakítja a leginkább. Összességében megállapíthatjuk, hogy a két vizsgált alcsoport alapvetően a hároméves gyermekgondozási szabadság intézményét preferálta, a gyermekkel otthon tölthető optimális időtartamra vonatkozó vélemények ezt tükrözik. Véleményünk szerint a három évig tartó otthoni gondoskodás hozama a gyermek egészséges fejlődésében, a jó anya-gyermek kapcsolat kialakulásának hosszú távú jótékony hatásában fejezhető ki. Ezen túl a három évre szóló gyermekgondozás elfogadása egy erőteljes tradicionális társadalomtörténeti hatás következménye, kulturális mintájának lenyomata, melyben a társadalmi környezet által elvárt viselkedéssel való azonosulás köszön vissza. Mégis azt láttuk, hogy a dolgozó anyák közel háromnegyede, a gyeden/gyesen lévők majdnem fele, a gyermek hároméves koránál korábban tért vissza, illetve tervezte, hogy visszatér a munka világába. Ez arra utal, hogy a gyermekvállalást követő munkaerő-piaci visszatérésre vonatkozó elképzeléseknek korlátai vannak.

Irodalomjegyzék

1. Benedek Dóra (2007): A szülés utáni munkába állás hatása a gyerek fejlődésére. In: Fazekas Károly-Cseres-Gergely Zsombor-Scharle Ágota (szerk.): Munkaerőpiaci Tükör. MTA Közgazdaságtudományi Intézet Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 72–75.
2. Coleman, James S. (1996): A társadalmi tőke. In: Lengyel György - Szántó Zoltán (szerk.): A gazdasági élet szociológiája. BKE Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék, Budapest, 99-129.
3. Gregg, P. - Washbrook, E. - Propper, C. - Burgess, S. (2005): The Effects of a Mother's Return to Work Decision on Child Development in the UK. *Economic Journal* 115, 48-80.

4. Herczog Mária (2008): A kora gyermekkori fejlődés elősegítése. In: Fazekas Károly - Köllő János - Varga Júlia (szerk.): Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért. Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal, Magyarország Holnap Ecostat, Budapest, 33-52.
5. Neidell, J. M., (2000): Early Parental Time Investments in Children's Human Capital Development: Effects of Time in the First Year on Cognitive and Non-cognitive Outcomes. Department of Economics, University of California, Los Angeles.
6. Schore, A. N. (1996): The experience-dependent maturation of a regulatory system in the orbital prefrontal cortex and the origin of developmental psychopathology. *Development and Psychopathology* 8, 59-87.
7. Spock, B. (1970): Csecsemőgondozás, gyermeknevelés. Medicina Könyvkiadó, Budapest.

Rusinné Fedor Anita -Takács Péter

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, 4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 2-4.